

Simon Srebnik, el cantaire de Chełmno^{*}

L'acció comença en l'actual Chełmno, Polònia. A vuitana quilòmetres al nord-est de Łódź, al cor d'una regió que va tenir una gran població jueva, Chełmno fou el primer camp polonès on es va fer servir gas per a exterminar jueus. Tot va començar el 7 de desembre de 1941. Quatre-cents mil jueus hi van ser assassinats en dos períodes: des del desembre de 1941 a la primavera de 1943, i des del juny de 1944 al gener de 1945. La manera d'administrar la mort va ser la mateixa fins al final: asfíxia causada per gas dins de camions.

Dels quatre-cents mil homes, dones i nens que van arribar a aquest lloc, dues persones se'n van escapar: Michał Podchlebnik i Simon Srebnik. Simon Srebnik, supervivent del darrer període, era aleshores un noi de tretze anys i mig. Al seu pare l'havien matat davant seu, al gueto de Łódź, a la mare la van asfíxiar als camions de Chełmno. Les SS el van allistar en un dels comandos de *treballadors jueus*, que asseguraven el manteniment dels camps d'extermini i que també estaven condemnats a mort.

Amb els turmells encadenats — com tots els seus companys —, el noi travessava cada dia el poble de Chełmno. Havia sobreviscut més que els altres a causa de la seva agilitat extrema, gràcies a la qual guanyava les competicions que els nazis organitzaven entre els encadenats, concursos de

salt o de velocitat. I també a causa de la seva veu melodiosa: diversos cops a la setmana, quan havia de péixer els conills del corral dels SS, Simon Srebnik, vigilat per un guàrdia, remuntava el riu Ner en una barqueta fins als afores del poble, cap als prats d'alfals. Cantava melodies de folklore polonès i el guàrdia, a canvi, li ensenyava cançons militars prussianes. Tothom el coneixia, a Chełmno. Els pagesos polonesos, i també els civils alemanys, ja que aquesta província de Polònia havia estat annexada al Reich després de la caiguda de Varsòvia, germanitzada i rebatejada *Wartherland*. També havien canviat Chełmno per Kulmhof, Łódź per Litzmannstadt, Kolo per Warthbrücken, etc. Colons alemanys s'havien establert per tot el Wartherland, i a Chełmno hi havia una escola primària alemanya.

La nit del 18 de gener de 1945, dos dies abans de l'arribada de les tropes soviètiques, els nazis van matar amb un tret al clatell els darrers *treballadors jueus*. Simon Srebnik també va ser executat. La bala no va tocar cap centre vital. Quan va recuperar el sentit, es va arrossegar fins a una cort de porcs. Un pagès polonès el va recollir. Un metge de l'exèrcit roig el va cuidar i el va salvar. Alguns mesos més tard, Simon va marxar cap a Tel-Aviv amb altres supervivents. És a Israel, on el vaig descobrir. Vaig convèncer el noi cantaire que tornés a Chełmno amb mi. Tenia quaranta-set anys.

^{*} Aquest text és la transcripció dels primers minuts del documental *Sboah*, de Claude Lanzmann.

Simon Srebnik:

*Una caseta blanca
roman en el meu record.
És en aquesta caseta blanca
que somio cada nit.*

Camperols de Chetmno:

Tenia tretze anys i mig. Tenia una veu bonica, cantava molt bé, i l'escoltàvem.

*Una caseta blanca
roman en el meu record.
És en aquesta caseta blanca
que somio cada nit.*

Quan l'he tornat a sentir avui, el meu cor ha començat a bategar més fort, perquè el que va passar aquí va ser una matança. He reviscut el que va passar.

Simon Srebnik:

És difícil de reconèixer-ho, però era aquí.

Aquí hi cremaven persones.
Van cremar molta gent, aquí.

Sí, és aquí.
Ningú no en va marxar mai.

Els camions de gas arribaven allà...
Hi havia dos forns immensos... i es llançaven els cossos als forns, i les flames arribaven fins al cel.

Claude Lanzmann: Fins al cel?

Simon Srebnik:

Sí.
Era terrible.

No es pot explicar.
Ningú no es pot imaginar el que va passar aquí.
Impossible. I ningú no ho pot comprendre.
I jo mateix, avui...

No puc creure que sigui aquí.
No, no m'ho puc creure.

Sempre era així de tranquil, aquí. Sempre.
Quan es cremaven cada dia dues mil persones, jueus, era tranquil igualment.
Ningú no cridava. Cadascú feia la seva feina.
Hi havia silenci. Tot tranquil.
Com ara.

*Noieta, no ploris
no estiguis tan trista,
l'estiu s'acosta...
i jo vindré amb ell.
Un got de vi, una mica de rostit,
és el que les noies...
ofereixen als seus soldats.
Quan els soldats desfilen,
les noies joves obren...
les seves portes i finestres.*